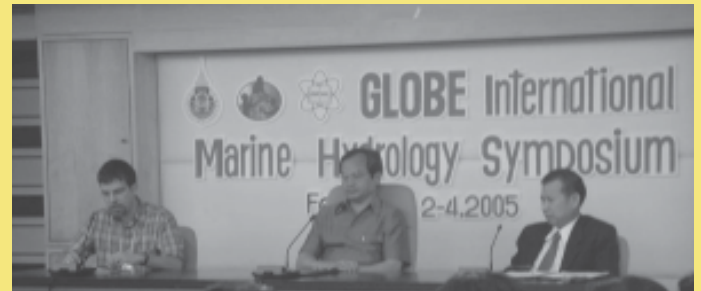

กิจกรรม GLOBE Marine Hydrology Symposium

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มัลลิกา เจริญสุธาสินี
สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
Email : jmullica@wu.ac.th; jkrisana@wu.ac.th

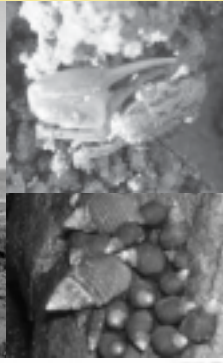

หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ Train the Trainer ของโครงการ GLOBE ที่ชะอำ จังหวัดเพชรบุรีแล้ว ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนหนึ่งที่ยังไม่เหน็ดเหนื่อยสักกับกิจกรรม GLOBE ได้เดินทางต่อไปที่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการตามหลักวิธีดำเนินการใหม่ล่าสุดของ GLOBE ชื่อ สัตว์ทะเลไม่มีกระดูกสันหลัง (Marine Invertebrate) ซึ่งเป็นหลักวิธีดำเนินการเสริมที่อยู่ภายใต้หลักวิธีดำเนินการเรื่องน้ำ ซึ่งยังไม่มีนำมาใช้เลย นี่เป็นการลองใช้หลักวิธีดำเนินการที่เพิ่งเขียนเสร็จสดๆ ร้อนๆ ระหว่างการประชุมเชิงปฏิบัติการ Train the Trainer ที่ชะอำ การเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีโอกาสนช่วยกันปรับปรุงหลักวิธีดำเนินการใหม่นี้ ถือเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ประเทศไทยได้รับให้เป็นเจ้าภาพมาลองทำ ลองใช้ และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงเนื้อหาในหลักวิธีดำเนินการนี้ก่อนที่จะนำไปใช้กับประเทศอื่นๆ

กิจกรรมการอบรมเริ่มที่เวลาเที่ยง ท่านผู้อำนวยการ สสวท. (ดร. พิศาล สร้อยอุทรา) ได้กล่าวเปิดการอบรม ท่านอธิการบดี (ดร.สุพัทธ์ พุ่มกา) ได้กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งมีทั้งหมด 44 คน การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้เราได้รับความกรุณาจากทางโครงการ GLOBE ได้ส่งนักวิทยาศาสตร์ เข้าร่วม ซึ่งได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขหลักวิธีดำเนินการใหม่อันนี้เป็นอย่างมาก เนื่องจากมีประสบการณ์เกี่ยวกับป่าชายเลน และหาดหินหาดทรายในแถบเอเชียอย่างมาก นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมงานจาก สสวท. อาจารย์จากมหาวิทยาลัยและจากโรงเรียนต่างๆ ในโครงการความร่วมมือระหว่าง สสวท. กับมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ร่วมกันนี้มีผู้เข้าร่วมอบรมเป็นชาวศรีลังกา 2 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดินและสิ่งปกคลุมดินจากโครงการ GLOBE

หลังจากพิธีเปิด ได้มีการนำเข้าสู่การประชุมเกี่ยวกับสัตว์ทะเลไม่มีกระดูกสันหลัง ผู้เขียนได้บรรยายเกี่ยวกับงานวิจัยเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ และการแพร่กระจายของปูก้ามดาบในภาคใต้ของประเทศไทย งานวิจัยนี้เป็นผลงานการวิจัยที่ผู้เขียนทำร่วมกับ ผศ. ดร. กฤษณะเดช เจริญสุธาสินี

ต่อมา ผศ. ดร. กฤษณะเดช เจริญสุธาสินี ได้บรรยายต่อเกี่ยวกับชนิดของคลื่น ปฏิกฏการณ์น้ำขึ้นน้ำลง และตบท้ายด้วยสึนามิ เนื่องจากเป็นประเด็นที่ทุกท่านให้ความสนใจ โดยเล่าให้ฟังอย่างคร่าวๆ ว่าจะมีการจัดตั้ง GLOBE Southern Thailand ขึ้น มีการจัดทำโครงการศึกษาการฟื้นตัวหลังจากที่เกิดสึนามิในเขตพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิโดยตรง โดยใช้หลักวิธีดำเนินการของ

GLOBE เรื่อง น้ำ ดิน บรรยากาศ สิ่งปกคลุมดิน และหลักวิธีดำเนินการใหม่นี้ด้วยคือ สัตว์ทะเลไม่มีกระดูกสันหลัง ซึ่งได้จัดขึ้นที่โรงเรียนพิชัยรัตนาคาร จังหวัดระนอง มีโรงเรียนเข้าร่วม 8 โรงเรียน โดยมีครู 1 คนและ นักเรียน 2 คนต่อโรงเรียน

กิจกรรมของวันแรกหลังจากพิธีเปิดยังไม่สิ้นสุด เราได้ย้ายไปที่ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์นั่งทำงานเป็นกลุ่ม ค้นหาตารางน้ำขึ้นน้ำลงและข้อมูลของหาดหิน หาดทราย ป่าชายเลนที่เราจะไปออกภาคสนามผ่านทางอินเทอร์เน็ต

วันที่สอง เริ่มต้นด้วยการอธิบายหลักวิธีดำเนินการ เมื่อเสร็จแล้วทุกกลุ่มรับอุปกรณ์ไปออกภาคสนามที่หาดหิน อำเภอสิชล มีแต่หินจริงๆ ทำการนิยามสถานที่ศึกษา (site definition) มีการวาดแผนที่ของพื้นที่ทำการศึกษา ขนาดของพื้นที่ทำการศึกษาดังกล่าวมีความยาว 30 เมตร เป็นบริเวณที่มีน้ำขึ้นน้ำลงสูงสุดและต่ำสุด หลังจากนิยามสถานที่ศึกษาเสร็จก็นับจำนวนคลื่นต่อนาที นับทั้งหมด 3 ครั้ง หลังจากนั้นก็ให้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มละ 3 คน นับจำนวนสปีชีส์ของสิ่งมีชีวิตที่พบ เป็นเวลา 20 นาที เพื่อทำการประมาณค่าจำนวนสปีชีส์สูงสุด (Species count) ต่อมาสมาชิกแต่ละกลุ่มก็ร่วมกันสุ่มตัวอย่าง แบบ Line transect คือทำในแนวเส้นตรง 3 เส้นแบบสุ่ม โดยใช้ตารางเลขสุ่ม มีการวาง Quadrat ซึ่งก็คือท่อพีวีซีหรือจะเป็นไม้ก็ได้มาต่อกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีขนาด 0.5 x 0.5 เมตร ใน 1 เส้น Line Transect จะวาง Quadrat ทุกๆ 3 เมตร นับจำนวนสัตว์ทะเลที่ไม่มีกระดูกสันหลังทั้งหมดโดย

แบ่งเป็นกลุ่มตามสปีชีส์ พบสัตว์ทะเลที่ไม่มีกระดูกสันหลังหลายชนิด เช่น เพรียงหิน 2 สปีชีส์: *Chthamalus sp.*, *Balanus sp.*, แมลงสาบทะเล 1 สปีชีส์ (*Ligia sp.*), หอย 3 สปีชีส์: *Trochus maculatus* (Spotted top shell), *Littoraria sp.*, *Nodilittorina sp.*, หอยฝาชี 1 สปีชีส์: *Siphonaria sp.* (False limpet shell), ปู 2 สปีชีส์: *Metopograpsus sp.*, *Grapsus albolineatus* เป็นต้น

ช่วงบ่ายสถานที่คือป่าชายเลน ที่หาดสระบัว อำเภอท่าศาลา เดิมหาดสระบัวนี้เป็นหาดทรายและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอท่าศาลา แต่เมื่อประมาณ 3 - 4 ปีที่ผ่านมา มีการสะสมของดินเลนและตะกอนมากขึ้น และปัจจุบันจากหาดทรายเปลี่ยนไปเป็นป่าชายเลนไปแล้ว ที่หาดสระบัวนี้เป็นดินเลนที่นิ่มและดินตะกอนขนาดเล็กมาก มีปลาตีนอาศัยอยู่ค่อนข้างเยอะ โดยเฉพาะลูกปลาตีนตัวเล็กๆ พบปูก้ามดาบ *Uca leatea annulipes* พอประมาณ เมื่อมาถึง ก็ทำการนิยามสถานที่ศึกษา มีการวาดแผนที่ของพื้นที่ที่เราจะทำการศึกษา ขนาดของพื้นที่ทำการศึกษาดังกล่าวมีความยาว 30 เมตร เป็นบริเวณที่มีน้ำขึ้นน้ำลงสูงสุดและต่ำสุด หาดสระบัวนี้เป็นบริเวณที่มีน้ำขึ้นน้ำลงสูงสุดและต่ำสุด เป็นระยะทางประมาณ 150 - 200 เมตร ทำให้การนิยามสถานที่ศึกษาเป็นไปด้วยความยากลำบากมาก ต้องลงไปวัดในโคลน

ในการประชุมนี้จึงเป็นการประชุมที่ได้ทั้งคุณค่า ความสนุก และเป็นประสบการณ์ที่อยากจะทำ

